

EPS

Identifying the Opportunities and Challenges of Academic Planning and Providing a System Model for Higher Education Planning: Based On Data Theory

ABSTRACT

The aim of this study was to analyze the emerging challenges of higher education and the activism of faculty members in educational planning and to present a conceptual model based on the understanding, interpretation and meaning of faculty members for the development of higher education in the country. To achieve this goal, the data theory theory method has been used. Information was collected from faculty members of the University of Tehran and Khuzestan. A total of 23 people were interviewed by purposive sampling method in terms of saturation rule and maximum selection variety. Data analysis was performed using the systematic procedures of Corbin and Strauss, which include coding concepts and shaping theory. In the open coding phase, 315 concepts were obtained, which in the form of 16 main categories, formed around a core category called (Challenges to the advancement of academic planning and perceived quality). According to the leveling of antecedents (development of quality culture), processes (enablers) and outcomes (quality improvement issue), the final model of quality evaluation of academic planning was designed. According to this model, redefining the position of students and professors in the higher education discourse is the most basic element in implementing the quality of university planning. This index affects the self-efficacy and causal thinking of academic actors. Finally, it provides academic sociability, knowledge sharing, and the need for need-based curriculum. In order to make this work, it is necessary to review the executive laws and pay attention to the rationality and dialogue of the stakeholders.

Marziyeh shahryari

Assistant Professor of sociology, Economy and Social Sciences Faculty, Shahid Chamran university of Ahvaz, Ahvaz, Iran,
Corresponding Author
(m.shahryari@scu.ac.ir)

karim rezadoost

Associate Professor of sociology, Economy and Social Sciences Faculty, Shahid Chamran university of Ahvaz, Ahvaz, Iran
(k.rezadoost@scu.ac.ir)

KEY WORD

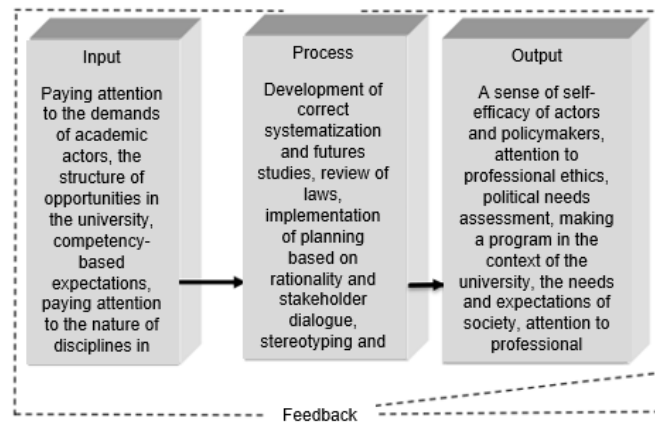
Teacher Activism, Needs Assessment, Academic Planning

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Today, higher education in the world is centered on the rationality, growth, maturity, and scientific development of societies. The higher education system is the most important platform for the development and progress of society in economic, social, cultural, political, and technological dimensions by training specialized human resources and expanding the frontiers of knowledge and technology, reproducing culture. Due to the degree of quantification in all areas, universities and research institutes face various challenges and issues to achieve their goals. Cultural problems in universities, uncontrolled expansion of training courses, declining quality of education and teaching, lack of up-to-date and reduced quality of faculty members, incompatibility of content and curricula with the needs of society, diminishing the dignity of universities and academics, lack of coordination between universities Society, low level of knowledge, insight, the ability of graduates, increasing rates of unemployed and job-seeking graduates, lack of need-based goal setting and lack of equal opportunities are among the strategic issues faced by universities, administrators and higher education planners. Therefore, the reaction of universities to the issue of the growth of faculty members as one of the main assets of the university has always become a significant issue in academia, so over time, universities and institutions of higher education received, Need programs that help them in the management, development, improvement of this capital. One of the types of quality assessments in the higher education system is quality assurance, which includes all policies, policies, processes, and planned activities through which the quality of education is maintained, and promoted. And expands. Based on this necessity, this research seeks to identify the opportunities and emerging challenges of Iranian higher education by adopting a qualitative approach and providing a model with the activism of faculty members in higher education planning.

Methods: Data were collected by purposive sampling method and semi-structured interview method. The participants of the present study are 23 faculty members of the University of Tehran and Khuzestan Province who have been selected according to the saturation rule and maximum diversity. Data analysis was performed using Corbin and Straus's systematic procedures, which include coding concepts and shaping theory. Data analysis in open coding led to the identification of key factors, components, and sub-components.

Results: The general results of the research indicate that the central category of the present study includes 16 central categories and 315 concepts that according to the causal, contextual and mediating conditions, strategies by observing the criteria of prescriptive or normative, descriptive, and strategic planning models in higher education. The final model is based on it.

Conclusion: The findings of the interview indicate the emergence of a substantive theory of the structural-factor nature of the promotion of the culture of university quality. According to the research category, the origins of the actors (faculty members) in the field, depending on the type of their assets, represent their different behavioral foundations depending on the situation. Higher education planning is a process (technical, systemic, social, and macro) of setting goals, policies, and strategies. According to the findings of the study, the policy-making model in Iranian higher education is more influenced by official ideology and is too political and less rational and social. The systematic and legal participation of independent professional and research organizations and academic institutions in higher education policy-making is controversial. Thus, the substantive theory of the present study is based on Giddens' concept of structuring that human actions arise from intrinsic motivations and that social factors do not place many limitations on human beings. On the other hand, structuralisms argue that the actions of individuals are determined by social, economic, linguistic, etc., or social forces, over which the individual has no control. Accordingly, some axiomatic theorems of the paradigm model of the present study, which show how the relationships between the extracted categories are presented, are as follows:

Case 1: Individual and organizational actions such as moving away from elite and elitist policies, and policymakers' attention to the working environment of academic actors in performing their duties leads to improving the quality culture of university policies.

The second case: formulating strategies for policy effectiveness, the effectiveness of the policy-making process, making a program in the university context through self-reflection and self-directed circular, paying attention to the needs and expectations of society leading to improving the quality culture of university planning (central category). Come on. Finally, the met research model for policymaking in higher education.

Keywords Ideological Power, Teacher Activism, Needs Assessment, Academic Planning, Opportunity, Challenge, Modeling System

Funding: There is no funding support.

Conflict of interest: Authors declared no conflict of interest.

Author Contributions: Conceptualization, M.SH; Formal analysis, M.SH; Investigation, M.SH. And K.R; Methodology, M.SH; Supervision, M.SH. Writing- original draft, M.SH. And K.R.; Writing- review & editing, M.SH. And K.R. All authors have read and agreed to the published version of the manuscript.

Informed Consent Statement: Informed consent was obtained from all subjects involved in the study.

Acknowledgments: The research team hereby considers it necessary to sincerely thank and thank all the participants in the research who have accompanied and assisted us in conducting this research.

EPS

شناسایی فرصت و چالش‌های برنامه‌ریزی دانشگاهی و ارائه الگوی سیستمی به منظور برنامه‌ریزی آموزش عالی: براساس نظریه داده‌بنیاد

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل چالش‌های نوظهور آموزش عالی و کنشگری اعضای هیأت علمی در برنامه‌ریزی آموزشی و ارائه مدلی مفهومی براساس درک، تفسیر و معناسازی اعضای هیأت علمی جهت توسعه آموزش عالی کشور انجام شده است. برای رسیدن به هدف مذکور از روش نظریه داده‌بنیاد استفاده شده است. اطلاعات از اعضای هیأت علمی دانشگاه تهران و خوزستان جمع‌آوری شدند. در مجموع ۲۳ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند با لحاظ قاعده اشباع و حداکثر تنوع انتخاب مورد مصاحبه قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها با استفاده از رویه‌های نظام‌مند کوربین و اشتراوس انجام شد که شامل کدگذاری مفاهیم و شکل دادن به نظریه است. در مرحله کدگذاری باز ۳۱۵ مفهوم به دست آمد که در قالب ۱۶ مقوله اصلی، حول یک مقوله‌ی هسته به نام (چالش‌های پیش‌روی برنامه‌ریزی دانشگاهی و کیفیت ادراک شده) شکل گرفته‌اند. با توجه به سطح‌بندی انجام شده پیشایندها (توسعه فرهنگ کیفیت)، فرایندها (توانمندسازها) و برآیندها (مسئله بهبود کیفیت) الگوی نهایی ارزشیابی کیفیت برنامه‌ریزی دانشگاهی طراحی شد. براساس این الگو بازتعریف جایگاه دانشجویان و استادان در مجموعه گفتمان آموزش عالی زیربنایی‌ترین عنصر در پیاده‌سازی کیفیت برنامه‌ریزی دانشگاهی است. این شاخص بر خوداثربخشی و تفکرعلی کنشگران دانشگاهی تأثیر می‌گذارد. در نهایت نیز جامعه‌پذیری دانشگاهی، تسهیم دانش و کارآمدی برنامه‌ریزی درسی مبتنی بر نیاز را فراهم می‌آورد. جهت عملیاتی نمودن این امر بازنگری در قوانین اجرایی و توجه به عقلانیت و گفت‌وگوی ذینفعان ضروری می‌باشد.

مرضیه شهریاری

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهیدچمران اهواز، اهواز، ایران
(نویسنده مسئول)
m.shahryari@scu.ac.ir

کریم رضادوست

دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهیدچمران اهواز، اهواز، ایران
k.rezadost@scu.ac.ir

تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۵/۰۲

تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۰۱/۱۴

کلید واژه‌ها

کنشگری اساتید، نیازسنجی، برنامه‌ریزی دانشگاهی، فرصت و چالش، الگوی سیستمی، نظریه داده‌بنیاد

امروزه، آموزش عالی در دنیا محور عقلانیت، رشد، بالندگی و توسعه علمی جوامع است. در واقع، نظام آموزش عالی از طریق تربیت نیروی انسانی متخصص و گسترش مرزهای دانش و فناوری و بازتولید فرهنگ، مهم‌ترین بستر توسعه و پیشرفت جامعه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و فناوری محسوب می‌شود. با توجه به مراتب کمیت‌گرایی در کلیه حوزه‌های عتف، دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی برای رسیدن به اهداف خود با چالش‌ها و مسائل مختلفی روبه‌رو هستند. مشکلات فرهنگی در دانشگاه‌ها، گسترش بی‌رویه دوره‌های آموزشی، پایین آمدن کیفیت آموزش و تدریس، به روز نبودن و کاهش سطح کیفی اعضای هیئت‌علمی، عدم تناسب محتوا و برنامه‌های درسی با نیازهای روز جامعه، کاهش شأن دانشگاه و انسان دانشگاهی، عدم هماهنگی بین دانشگاه‌ها با جامعه، پایین بودن سطح دانش، بینش و توان دانش‌آموختگان، افزایش نرخ دانش‌آموختگان بیکار و جویای کار، فقدان هدف‌گذاری مبتنی بر نیاز و نبود فرصت‌های برابر از جمله مسائل راهبردی هستند که دانشگاه‌ها، مدیران و برنامه‌ریزان آموزش عالی با آن روبه‌رو هستند (نظام جامع نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۵). از این رو عکس‌العمل دانشگاه‌ها به موضوع بالندگی اعضای هیأت علمی به عنوان یکی از دارایی‌های اصلی دانشگاه، همواره به موضوعی قابل توجه در محافل دانشگاهی تبدیل شده است، به طوری که به مرور زمان، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دریافتند، نیازمند برنامه‌هایی هستند که در مدیریت، توسعه و بهسازی این سرمایه به آنان کمک نماید. یکی از انواع بررسی‌های کیفیت در نظام آموزش عالی، تضمین کیفیت است که شامل تمامی خط‌مشی‌ها، سیاست‌گذاری‌ها، فرایندها و فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده است که از طریق آن کیفیت آموزش حفظ، ارتقاء و توسعه می‌یابد. این در حالیست که با توجه به مراتب کمیت‌گرایی در کلیه حوزه‌های عتف، دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی برای رسیدن به اهداف خود با چالش‌ها و مسائل مختلفی روبه‌رو هستند که مصادیق آن را می‌توان در ابعاد کلان شامل ضعف‌های مربوط به استقلال دانشگاهی، آزادی علمی، فرهنگ اجتماع علمی و منابع انسانی، ملاحظه نمود (موسوی، ۱۳۹۹: ۹۷). شواهد و تجربیات نشان دهنده آن است که دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بخوبی نتوانسته‌اند (چالش‌های فناوری اطلاعات در آموزش عالی (مک فال، ۲۰۰۸)، جهانی شدن آموزش عالی (نیکول سو، ۲۰۰۹)، ارتباط دانشگاه با صنعت (روسی، ۲۰۱۰)، کیفیت آموزش و یادگیری (مک کورد، ۲۰۰۳)، تعاملات اساتید و دانشجویان، طراحی برنامه‌های درسی دانشگاهی، عرضه محور بودن آموزش عالی، کیفیت پژوهش و آموزش در نظام آموزش عالی (هانانا، ۲۰۰۳) دیپلماسی علمی (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۸) و... در اجرای نوآوری در برنامه درسی خود موفق عمل نمایند (کبریا و همکاران، ۱۳۹۶). بنابراین، وجود یک نهاد مشاوره‌ای حرفه‌ای با فعالیت جمعی از افراد خبره در زمینه‌های مختلف برای کمک به تصمیم‌گیری، تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی در دانشگاه در شرایط پویا، پیچیده و رقابتی آموزش عالی در جهان امروز، یکی از ابزارهای حیاتی مدیریت راهبردی بوده که اگر کارآمد باشد یک مزیت راهبردی برای دانشگاه محسوب خواهد شد و قادر خواهد بود علاوه بر گشودن گره مشکلات سازمانی، ضعف سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها را بپوشاند (دانشگاه پژوهی، ۱۳۹۵). از این رو جهت شکل‌گیری هویت دانشگاه به عنوان کنشگر و ارائه برنامه‌ریزی آموزشی درست، لزوماً مفاهیم مرتبط با آن که عبارتند از «نیاز»، «کنش» و «نهاد» باید تعریف خود را بیابند. از این رو برنامه‌ریزی آموزشی، مفهومی است وابسته به تعریف ما از این هویت سه‌گانه، و خود بخشی از عنصر دوم، یعنی کنش بشمار می‌آید. بنابراین در برنامه‌ریزی آموزشی سه مرحله اساسی؛ نیازسنجی، تعریف کنش کنش‌گران به مثابه هدف برنامه‌ریزی درسی (اعم از معلمان، متعلمان و مجریان و تعریف نهاد مربوطه در برنامه‌ریزی درسی (اعم از مدرسه، دانشگاه یا حوزه) بسیار حائز اهمیت می‌باشد (موسوی، ۱۳۹۹: ۹۷).

به نوعی لازمه پرسش از دانشگاه به تعبیر بورديو این است که، دانشگاه بتواند خودش را به ابژه مطالعه تبدیل کند، یعنی هم سوژه باشد و هم ابژه باشد. معنای دیگر این حرف این است که ساختارها و سازمان‌های دانشگاهی و آموزش عالی در تمام زمینه‌های آموزشی (برنامه‌ریزی درسی)، پژوهشی (سیاست‌گذاری علمی) و پرورشی (سیاست‌گذاری فرهنگی) باید به گونه‌ای طراحی شوند و قوام یابند که این ساختارها در مسیر خودشکوفایی و بروز خلاقیت‌ها، توسعه استعدادها و به طور کلی افزایش سرمایه انسانی جامعه باشند (فاضلی، ۱۳۹۲). در این حالت، برنامه‌ریزی آموزشی مؤلفه‌ای است که، دانشگاه به عنوان عامل یا کنشگر برای رسیدن به اهداف برای خود ترسیم می‌نماید و اگر نقدی به دانشگاه‌های ایران باشد در پیشبرد علم و فناوری نیست بلکه در امکان‌هایی است که این

¹ McFall

² Nicolescu

³ Rossi

⁴ McCord

⁵ Hanna

سازمان ایجاد نموده و ساختارهای خود را متناسب با ظهور استعدادها و علایق دانشگاهیان همسو و سازگار نکرده است. پژوهش حاضر با اتخاذ رویکرد کیفی به دنبال شناسایی فرصت و چالش‌های نوظهور آموزش عالی ایران و ارائه الگویی با کنشگری اعضاء هیأت علمی در برنامه ریزی آموزشی عالی می‌باشد. در بررسی پیشینه پژوهشی در ارتباط با کیفیت برنامه ریزی آموزشی می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره کرد.

کرمانی، صالحی‌عمران، هاشمی، مهرعلی زاده (۱۳۹۷) با عنوان "واکاوی موانع رویکرد مشاوره حرفه‌ای در دانشگاه‌های ایران با تأکید بر برنامه‌ریزی آموزشی" پس از تحلیل داده‌ها، موانع تأثیرگذار بر رشد رویکرد مشاوره حرفه‌ای در دانشگاه‌ها به صورت موانع کلان و خرد؛ در زیست بوم اقتصادی زیست بوم سیاسی، زیست بوم اجتماعی، زیست بوم جغرافیایی و موانع در سطح زیست بوم آموزش عالی شناسایی شد و در نهایت مانعی که در همه سطوح خود را نشان داد ضعف در عملی کردن طرح‌ها و سیاست‌ها است که این مسئله را می‌توان به طور کلی در چارچوب فعالیت‌های برنامه‌ریزی در زیست بوم آموزش عالی تحلیل و تبیین نمود.

پری پور، سרمدی، ناطقی، محمدی نائینی (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان "ارائه الگوی ارزشیابی کیفیت آموزش ترکیبی در آموزش عالی"، انتظارات، فرصت‌ها، اهداف، اعضاء هیئت علمی، مدیران واحد الکترونیکی، دانشجویان، امکانات، تجهیزات و فضاهای آموزشی، روش‌های مدیریت و نظارت بر فرآیندها الگوی نهایی ارزشیابی کیفیت آموزش ترکیبی در دانشگاه‌ها برشمرده اند.

براساس یافته‌های پژوهش مصطفی‌پور و همکاران (۱۳۹۹) تحت عنوان "برنامه‌ریزی فرایند آموزش گامی به سوی یکسان‌سازی کیفیت دانشگاه‌ها" در مرحله فرایند آموزش دانشگاه‌ها، پنج شاخص فرایند یاددهی - یادگیری، منابع انسانی، منابع مالی، ساختار سازمانی و مدیریتی و امکانات و تجهیزات نیازمند برنامه‌ریزی و توجه به منظور یکسان نمودن کیفیت دانشگاه‌ها می‌باشد.

سهرابی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی تحت عنوان "ارائه الگوی پیشنهادی ارتباط عدم قطعیت‌ها در حوزه‌های مرتبط با برنامه درسی آموزش عالی" یافته‌های پژوهش بیانگر وجود شبکه‌ای از عدم قطعیت‌ها در برنامه درسی آموزش عالی است. در نهایت الگوی پیشنهادی ارتباط عدم قطعیت‌ها در حوزه‌های مرتبط با برنامه درسی آموزش عالی ارائه شد.

ویلنر و گلدکس^۱ (۲۰۰۵) در پژوهشی تحت عنوان "برنامه ریزی دوره‌های مقدماتی دانشگاه: تأثیرات بر روی برنامه‌ریزی دوره در میان اعضاء هیأت علمی ایالات متحده"، معتقدند تأثیرات بر روی برنامه‌ریزی دوره‌ای اساساً توسط زمینه آموزشی و کمتر توسط نوع دانشگاه تغییر می‌یابد.

آبودا^۲ (۲۰۱۵) در پژوهشی فقدان سواد تخصصی برنامه‌های درسی، کمبود بودجه و حجم کاری سنگین به مثابه مهم‌ترین موانع مشارکت در برنامه‌ریزی درسی به شمار می‌آیند (کوهن^۳، ۲۰۱۸؛ جیروکس^۴، ۲۰۱۹) و پریو و همکاران^۵ (۲۰۲۰) مزایای برنامه‌ریزی تحصیلی را شامل تسهیل تحقق معلم در مورد آموزش وظایف، ارائه رهنمودهایی برای مربیان با مهارت آموزشی، ارائه آموزش استاندارد برای دانش آموزان و ایجاد راهنمای مرجع برای آموزش کارکنان و منابع می‌دانند. با در نظر گرفتن نقش بااهمیتی که ارتقای فرهنگ برنامه‌ریزی درسی و دانشگاهی در زمینه ارتقای کیفیت آموزش عالی ایفا می‌نماید، باید اذعان داشت که آموزش عالی از این مهم غفلت ورزیده و تلاشی جهت بسترسازی درست برای توسعه سیاست‌گذاری و فرهنگ درست برنامه‌ریزی صورت نگرفته است. بدین ترتیب لزوم به کارگیری روش کیفی ضرورتی است که مطالعه پیش رو قصد کاربست آن را از طریق بررسی بسترهای ارتقای فرهنگ برنامه ریزی درسی و سیاست‌گذاری دانشگاهی از دید کنشگران دانشگاهی دارد تا دیدی جامع در این زمینه حاصل آید.

در پارادایم کیفی، دانش امری برساخته انسانی است که بر مبنای واقعیت جهانی ساخته می‌شود که فرد تجربه کرده است و در آن زندگی می‌کند. با این وجود مطالعه‌ی دیدگاه‌ها و نظریات مرتبط با هر موضوعی می‌تواند روشنگر، آگاهی‌بخش و یاری‌رسان محقق در فهم روابط پیچیده در دنیای پیرامون باشد. در مطالعه‌ی آموزش عالی و به روش نظریه‌ی داده بنیاد و متأثر از مقولات ظهوریافته دو رویکرد متمرکز و غیرمتمرکز برای تبیین مفاهیم و مقولات مورد استفاده

¹ Wilner & Goldex

² Abudu

³ Cohen

⁴ Jiriks

⁵ Prieto

⁶ Tichler

قرار می‌گیرند. در دیدگاه متمرکز طبق نظریه تیچلر^۶ (۲۰۱۵) آموزش عالی به عنوان یک حوزه تخصصی شامل زیرسیستم‌ها و قلمروهای متعدد از جمله پژوهش، آموزش، مشاوره، ارزیابی، برنامه‌داری و غیره می‌باشد و ارتقاء آن نیازمند یک جهت‌گیری راهبردی و اتخاذ سیستم‌هایی مبتنی بر رشد و ارزشیابی متناسب با تحولات محیطی موجود و بهره‌گیری از آن صورت خواهد پذیرفت (کیایی جمالی و همکاران، ۱۳۹۷؛ به نقل از سلیمی و همکاران، ۱۳۹۸). در این حالت، برنامه‌ریزی آموزشی مؤلفه‌ای است که دانشگاه به عنوان عامل یا کنشگر برای رسیدن به اهداف برای خود ترسیم می‌نماید لذا نیاز سنجی مقدمه‌ای برای شکل‌گیری هویت یک دانشگاه است، در این حالت دانشگاه به عنوان یک نهاد، در خدمت جامعه خواهد بود و متناسب با منطقه جغرافیایی و تاریخی، تعریف خاص خود را پیدا خواهد نمود (موسوی و همکاران، ۱۳۹۹؛ ۱۰۵).

در دیدگاه غیرمتمرکز مؤلفه‌های نظریه کنش ارتباطی هابرماس دلالت‌هایی برای آموزش عالی بواسطه مشارکت همه جانبه اجتماعات علمی در سیاست‌گذاری‌ها، خط‌مشی‌ها و ارزیابی‌ها، نیاز به آموزش تفکر خلاق و تفکر انتقادی در دانشگاه‌ها، ضرورت بازنگری در روش‌های تدریس و یادگیری، نیاز به برپایی کرسی‌های آزاداندیشی و ضرورت توجه به مقوله تربیت شهروند جهانی بر فرایند هدف‌گذاری، تصمیم‌گیری و اجرای تصمیم‌ها در آموزش عالی و دانشگاه تحت تأثیر خواست‌ها و اراده افکار عمومی موجود در آموزش عالی و دانشگاه قرار دارد. هابرماس تعبیر حوزه عمومی را در اطلاق به عرصه‌ای اجتماعی به کار می‌گیرد که در آن افراد در وضعیت کلامی ایده‌آل، موضع‌گیری‌ها و جهت‌گیری‌های هنجاری‌ای اتخاذ می‌کنند که در عقلانی ساختن رفتار و عملکرد دولت تأثیرگذار می‌باشد و منجر به اجرا شدن تصمیمات با انگیزه‌ای بهتر می‌باشد که در این صورت تصمیمات و برنامه‌ریزی‌های دانشگاهی به هنگام و با انگیزه‌ای بهتر به اجرا در خواهند آمد (ستاری و همکاران، ۱۳۹۵؛ ۱۳۲).

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و روش نظریه‌مبنایی انجام گرفته است. داده بنیاد یک نوع روش پژوهش کیفی است که به طور استقرایی یک سلسله رویه‌های سیستماتیک را به کار می‌گیرد تا نظریه‌ای درباره‌ی پدیده‌ی مورد مطالعه ایجاد نماید. مشارکت کنندگان پژوهش حاضر، ۲۳ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های تهران و استان خوزستان می‌باشد. در این بخش، پژوهش با نمونه‌گیری هدفمند شروع و براساس نمونه‌گیری نظری تا اشباع داده‌ها ادامه یافت. در تحقیق حاضر برای گردآوری داده‌ها از تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شده است. در این راستا، بعد از تنظیم پروتکل مصاحبه، مصاحبه انجام شد. مصاحبه‌ها با هماهنگی قبلی و در محیط خلوت با رعایت حقوق اخلاقی آزمودنی‌ها انجام شد. مدت زمان هر مصاحبه بین ۳۰ تا ۴۵ دقیقه بود. یافته‌های مصاحبه، به روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم و مطابق با روش کدگذاری استراس و کوربین تحلیل شدند. در این پژوهش برای بررسی اعتبار یافته‌های مصاحبه از تکنیک خود بازبینی محقق و تثلیث داده‌ای استفاده شده است. برای احراز پایایی یا قابلیت انتقال یافته‌های مصاحبه از تکنیک‌های ۱. استفاده از رویه‌های ویژه‌ی کدگذاری و ۲. توصیف غنی از مجموعه داده‌های مطالعه‌ی مورد نظر در مرحله‌ی تحلیل داده‌ها استفاده شده است. در ذیل ویژگی‌های زمینه‌ای مشارکت کنندگان پژوهش (جدول ۱) آورده شده است.

جدول ۱ مشخصات مشارکت کنندگان

ردیف	کد	سن	دانشگاه	ردیف	کد	سن	دانشگاه
۱	حسین	۴۶	خوزستان	۱۳	اردلان	۴۵	تهران
۲	الهه	۳۵	خوزستان	۱۴	سیمین	۵۲	خوزستان
۳	مصطفی	۴۵	تهران	۱۵	محسن	۵۰	خوزستان
۴	عباس	۳۸	خوزستان	۱۶	رضا	۳۸	تهران
۵	سکینه	۴۸	خوزستان	۱۷	محمد	۵۰	تهران
۶	رقیه	۴۶	خوزستان	۱۸	کیومرث	۴۹	خوزستان
۷	ساناز	۴۵	خوزستان	۱۹	مسعود	۳۹	خوزستان
۸	سکینه	۲۹	تهران	۲۰	حسین	۵۶	تهران
۹	آرزو	۲۸	خوزستان	۲۱	امیر	۳۸	خوزستان
۱۰	نسیم	۲۶	خوزستان	۲۲	رضا	۴۶	خوزستان
۱۲	راضیه	۳۰	تهران	۲۳	مرتضی	۵۲	خوزستان

یافته‌های پژوهش

پس از پیاده سازی متن مصاحبه‌ها، ۱۶ مقوله اصلی از میان داده‌ها استخراج شد. جداول ذیل مقولات اصلی و برخی از مفاهیم مرتبط حاصله از پژوهش به تفکیک ارائه شده است.

زمینه‌ها و شرایط علی

۱. نداشتن شناخت کافی سیاستگذاران از شرایط کاری اعضای هیأت علمی

بعد از تحلیل مصاحبه‌ها و بررسی نظرات اعضاء هیأت علمی مقوله «نداشتن شناخت از شرایط کاری کنشگران دانشگاهی توسط سیاست‌گذاران» به عنوان شرایط علی اثرگذار بر مسیر برنامه ریزی دانشگاهی می‌باشد. طبق تفاسیر مشارکت کنندگان، با وجود اعمال برخی سیاست‌های رفاهی، همچنان درک جامع و روشنی از مفهوم رفاه برای سیاستگذار و حتی مجریان این سیاست‌ها در ارتباط با اعضای هیأت علمی وجود ندارد.

جدول ۲ نداشتن شناخت کافی سیاستگذاران از شرایط کاری اعضای هیأت علمی و مفاهیم مرتبط با آن

مقاله	مفاهیم
نداشتن شناخت کافی سیاستگذاران از شرایط کاری اعضای هیأت علمی	عدم توجه به روحیه فردی و گروهی، عدم توجه به نیازها و توانایی های اساتید، عدم همخوانی اهداف و ارزیابی های آموزشی، عدم توجه به مواد آموزشی تهیه شده توسط اساتید، عدم توجه به تحول نقش اساتید در پیشبرد اهداف رشته آموزشی، تضاد هرم قدرت و هرم تفکر، انتظار کارکرد دکوراتیو و مدرگ‌گرایی

مشارکت کننده ای (محسن) در این رابطه می‌گوید: «الان به طرح تمام وقت ویژه، استاد نمی‌تونه از جاش تکان بخوره، مدام زیر نظر است بعد از به طرف قانون میارن که از تجربیات اساتید باسابقه در دانشگاه های دیگر استفاده شود. به نظر برنامه ریزان اصلاً فکر نمی‌کنند در برنامه ریزی، نظرات خود اعضای هیأت علمی هم که هیچ مثلاً ما نخبگان جامعه هستیم».

۲. قدرت ایدئولوژیک دولت در دانشگاه

کارکرد سیاست و ایدئولوژی در حوزه عمومی با مفهوم امر سیاسی و رویکردهای حزبی و جناحی تناسب و رابطه پیدا می‌کند. کارکرد و مفهوم ایده دانشگاه با رویکرد علم اندیشی، پژوهش محوری و تولید علم و دانش بر پایه خرد ورزی انتقادی خود را شکل می‌دهد. جهت بررسی نحوه عملکرد دولت و فهم چگونگی به کار بستن و اعمال قدرت، باید در وهله اول به سراغ نهادهایی رفت که دولت به میانجی آن به زیست خود ادامه می‌دهد و از طریق این نهادها قدرت خویش را عملی می‌سازد. طبق تفاسیر مشارکت کنندگان اثرات منفی که دخالت‌های بیرونی (دولت، نمایندگان سیاسی) در گزینش‌های نظام دانشگاهی انجام می‌دهند فرصت‌ها در اختیار بی‌مایگان و از صافی گذشتگان قرار می‌گیرد. و به نسبت تعداد کمی از افراد صاحب صلاحیت می‌توانند از فیلترهای نظام دانشگاهی عبور نمایند. در چنین شکافی گزینش غیرمداخله آمیز برای عضو هیأت علمی به یک اتفاق تبدیل می‌شود.

(سیمین) یکی از مشارکت کنندگان در این رابطه می‌گوید: «خط‌مشی علمی مشخص نیست. در بسیاری از اوقات همکاران ما هستند که علم آن‌چنانی ندارند و حتی مدیریت از ورود آنها بی‌خبر است».

تلقی بسیاری از مشارکت کنندگان این است که در دانشگاه‌های ایران، ملاک‌های سیاسی - جناحی در تمام سطوح سازمانی و در تصمیم‌گیری‌ها مهمتر از دیگر سرمایه‌ها، به ویژه سرمایه علمی هستند که این وضعیت زمینه ناخرسندی اعضا را فراهم آورده است. پاسخگویان به کرات به مواردی مانند جناحی بودن انتخاب مدیران در تمام سطوح دانشگاهی، عدم توجه به نظرات و خواسته‌های واقعی اعضای هیأت علمی، تقدم سرمایه سیاسی بر سرمایه علمی و ... اشاره کرده‌اند.

جدول ۳ قدرت ایدئولوژیک دولت در دانشگاه و مفاهیم مرتبط با آن

مفاهیم	مقوله
غلبه قدرت تا حق در سیستم اداری، زدو بندهای سیاسی، دخالت نمایندگان در کارهای اجرایی دانشگاه، حاکمیت جناح‌های سیاسی بر فضای علمی دانشگاه، از بین رفتن کیفیت علم به دلیل سیاست زدگی دانشگاه‌ها، غالب بودن چشم انداز سیاسی تا علمی، دخالت‌های سیاسی در دانشگاه	قدرت ایدئولوژیک و کشاکش‌های جناجی در دانشگاه

مشارکت کننده (مرتضی) چنین اظهار می‌کند: «دانشگاه براساس شایسته سالاری نیست. رئیس گروه با یک حکم رئیس دانشگاه شده رئیس گروه. یک موقعیت اداری است، خودی‌ها انتخاب می‌شوند. از طریق ارتباطات با مراکز قدرت، رانت خوار است».

۴. عدم آشنایی مدیران دانشکده‌ها با مدیریت آموزش عالی و وجود نظام سیاستگذاری متمرکز

یکی دیگر از شرایط تأثیرگذار بر ساختار- عملیتی بودن ارتقاء فرهنگ برنامه ریزی، عدم توانایی کنشگران دانشگاهی از جمله مسئولان آموزش عالی و دانشگاه‌ها و اساتید در برقراری ارتباط صحیح و منطقی با یکدیگر، عدم برخورد منطقی با قضایا و عدم دستیابی به تفاهم و توافق است. طبق تفاسیر مشارکت کنندگان یکی از وظایف مدیران در فرآیند مدیریت، هدایت سازمان در جهت نیل به اهداف و تحقق سیاست‌های برنامه ریزی شده می‌باشد و میزان موفقیت آنان به روش‌های جلب و عملکرد کارکنان بستگی دارد. به نوعی مدیریت منابع انسانی به طور مستقیم در چگونگی استفاده از منابع در سازمان دخالت ندارند اما می‌تواند با طراحی برنامه‌ها و سیستم‌هایی در مدیریت منابع و ارتقاء بهره‌وری در سازمان نقش مؤثر داشته باشد. با توجه به مصاحبه شونده‌ها، مدیران دانشکده‌ها اکثراً افرادی هستند که مناسب پست مدیریتی نیستند و صرفاً به جهت آشنایی با مدیران دانشگاه انتخاب شده‌اند. و در نهایت بیشتر به دنبال منافع خود می‌باشند بدون آنکه شرایط اساتید دیگر در دانشکده در نظر گرفته شود. درحالی‌که ساختار سازمان و فضای فعالیت در آن ممکن است شامل فرصت‌ها و موانعی برای فراگیری باشند که بی‌توجهی به آن موجب می‌شود حتی بهترین محیط‌های یادگیری نتوانند چنین فضایی را فراهم نمایند.

مشارکت کننده ای (محمد) در همین رابطه چنین روایت می‌کند: «بسیاری از اوقات سیاست گذاری‌های دانشگاه وقت، زمان و انرژی من را می‌گیرد و همه فکرم شده ارتقاء علمی، نه کار آموزشی». مشارکت کنندگان اذعان نموده‌اند، دردسری بهبوده‌ست که دانشگاهیان وقت خود را در کارهای مدیریتی بگذارند با توجه به اینکه دانشگاه یک نهاد مستقل نمی‌باشد و برنامه‌ریزی برای آن توسط کنشگرانی خارج از دانشگاه تعیین می‌شود.

۵. بی‌توجهی به ماهیت رشته‌های مختلف در سیاستگذاری‌ها

طبق گفته‌های مصاحبه شونده‌ها، از شرایط علی تأثیرگذار بر ساختار- عملیتی بودن کیفیت برنامه ریزی دانشگاهی، بی‌توجهی به ماهیت رشته‌های مختلف در سیاستگذاری‌ها به جهت سیطره تفکر پوزیتویستی و فقدان نوعی نظم یکپارچه در آموزش علوم انسانی و اجتماعی به جهت سیطره تفکر پوزیتویستی است که می‌توان آن را در جامعه مشاهده کرد، متون و برنامه درسی و نظام آموزشی ما توانایی این را ندارد که چشم‌انداز و برنامه مشخصی برای آموزش و عرضه این علوم ارایه کند، به نحوی که در نهایت به نظر می‌رسد نظام آموزش عالی از رسالت کارکردهای این علوم،

هدف و برنامه مشخصی را دنبال نمی‌کند. یعنی به نوعی رشته‌های دانشگاهی توانایی شکل‌گیری هویت دانشگاهی را نداشته و به نوعی به رشته‌های مستقل برای گسست میان معرفت‌ها و مانعی میان گفتگوی دانشگاهیان بوجود آورده‌اند.

مشارکت‌کننده ای (حسین) در این رابطه می‌گوید: «افراد با کتاب شناخته می‌شوند نه با مقالات. در مورد مقاله هم علوم انسانی حداقل با نوشتن یک یا دو مقاله به لحاظ ذهنی آدم را اقناع می‌کند و علوم پایه هیچ مشکلی را تا الان حل نکرده». کریم می‌گوید: «تفاوت در گروه تحصیلی علوم انسانی و علوم پایه به لحاظ تولیدات نیست نگاه در دانشگاه مرکزگرایانه است».

۶. ضعف رهبری و مدیریت اثربخش در سیاست‌گذاری نظام آموزشی در دوران پسا کرونا

سیاست‌گذاری مطلوب و کارا، سیاست‌گذاری منوط بر واقعیات و شرایط حاکم بر جامعه است. به نوعی روی آوردن به آموزش‌های الکترونیکی نیازمند آینده‌نگری دقیق و کنشگری کنشگران دانشگاهی جهت تنظیم برنامه‌های درسی صحیح در این زمینه می‌باشد. طبق باور مشارکت‌کنندگان، "مدیرها در سازمان‌های ایرانی، اصلاً به آموزش توجهی ندارند و این عدم‌آشنایی باعث شده که در کل، با آزاد کردن وقت افراد برای آموزش مجازی زیاد موافق نباشند.

جدول ۵ عدم‌آشنایی مدیران دانشکده‌ها با مدیریت آموزش عالی و مفاهیم مرتبط با آن

مفاهیم	مقوله
تمرکزگرایی در دانشگاه، عدم صلاحیت حرفه‌ای مدیران، گروه‌گرایی در اتخاذ تصمیمات، عدم استفاده عملی از اساتید در کارهای اجرایی، عدم صلاحیت در اتخاذ تصمیمات متناسب با بافت دانشگاه، ابلاغ شدن دستورات از بالا	عدم‌آشنایی مدیران دانشکده‌ها با مدیریت آموزش عالی و وجود نظام سیاست‌گذاری متمرکز
عدم توانایی محلی‌اندیشی، عدم جهانی‌اندیشی، بی‌توجهی به فهم فرهنگی، عدم تعهد اخلاق کار، روحیه انتقادی، نداشتن رویکرد مثبت نسبت به رشته‌های علوم طبیعی و علوم انسانی، پوزیتویست بودن مدیران دانشگاهی	بی‌توجهی به ماهیت رشته‌های مختلف در سیاست‌گذاری‌ها
عدم برنامه‌ریزی صحیح برای این بحران در بعد آموزش، کاهش کیفیت آموزشی در فضای مجازی، عدم مدیریت برنامه‌ریزی آموزشی آفلاین، جوابگو نبودن سیستم آموزشی به نیاز دانشجویان در اقصی نقاط جغرافیایی، ناکافی بودن دانش و مهارت مدیران، فقدان مهارت ادراکی و طراحی	ضعف رهبری و مدیریت اثربخش در سیاست‌گذاری نظام آموزشی در دوران پسا کرونا

7. عدم برنامه ریزی مبتنی بر عقلانیت و گفت و گوی ذینفعان

عدم برنامه ریزی مبتنی بر عقلانیت و گفت و گوی ذینفعان یکی از مؤلفه‌های شناسایی شده در محتوای مصاحبه‌ها است که کنشگران دانشگاهی به نحوی به اهمیت آن در زندگی شغلی خود اشاره نموده‌اند. طبق تفاسیر مشارکت‌کنندگان در حال حاضر، تعاملات، ارتباطات متقابل و نقش حلقه‌های علمی و فعالیت‌های گروهی و همکارانه در بین اعضای هیأت علمی وجود ندارد. سیمین تجربه خود را در این رابطه چنین بیان می‌کند: «کار تیمی و گروهی بسیار ضعیف است. به جای مشورت و همفکری هر کسی سعی می‌کند، جلو دیگری را بگیرد. و معتقد است که حالا که من پیشرفت ندارم تو چرا پیشرفت کنی». طبق روایت مشارکت‌کنندگان، در عرصه آموزش عالی کشور، نبود سازوکار مناسب جهت رتبه بندی اعضاء، بی توجهی به ایده‌های مطرح شده اعضاء، بی توجهی به دغدغه های علمی اعضاء، احساس تابعیت یابی قدرتی و ... از عواملی می باشد که در دانشگاه ها فارغ از تمامی شرایطی که ممکن است به لحاظ امکانات آموزشی- پژوهشی و شرایط فرهنگی داشته باشند. در مورد مدیریت تمرکزگرا و ناکارآمد موجود در دانشگاه‌ها ذکر گردید. این وضعیت انگیزه اعضاء هیأت علمی را تضعیف می‌سازد زمانی که افراد چاره ای جز سازش ندارند و تنها به دنبال پر کردن وقت خود می باشند، توسعه علمی روی نخواهد داد.

جدول ۶ عدم برنامه ریزی مبتنی بر عقلانیت و گفت و گوی ذینفعان و مفاهیم مرتبط با آن

مفاهیم	مقوله
نبود سازوکار مناسب جهت رتبه بندی اعضاء، بی توجهی به ایده های مطرح شده اعضاء، احساس تابعیت یابی قدرتی، بی توجهی دانشگاه بعد از طی کردن مراحل نهایی، مورد ملاحظه قرار ندادن توانایی‌های افراد، عدم به کارگیری اساتید در کارهای مدیریتی و اجرایی، رساخت برنامه درسی توسط اساتید	عدم برنامه ریزی مبتنی بر عقلانیت و گفت و گوی ذینفعان

کنش-تعامل ها (راهبردها)

۸. برنامه ریزی دانشگاهی نه برنامه ریزی برای دانشگاهیان

برنامه ریزی دانشگاهی نه برنامه ریزی برای دانشگاهیان یا آشنایی زدایی¹ از دیگر مؤلفه‌های شناسایی شده در محتوای مصاحبه‌ها بوده است. برنامه ریزی آکادمیک فرآیندی از توالی است که از طریق آن مجموعه‌ای از مراحل پیش رو را ایجاد می‌کند برنامه ریزی مربوط به تعریف آنچه آموخته می‌شود، و دانستن نحوه استفاده از زمان و فضا، موادی که برای پشتیبانی انتخاب شده‌اند و مکمل یادگیری و همچنین تعاملات در کلاس می‌باشد. مصاحبه شوندگان از برنامه ریزی حرفه‌ای و کارشناسانه گروه و عدم تحقق برنامه به دست خود دانشگاهیان و پرواز اندیشه ورای مرزهای معمول در آفرینش دانش معاصر بحث نموده‌اند. اگر در شرایط لازم فرد چارچوب ذهنی خود را در هم نشکند و از ایده‌های متهورانه استقبال نداشته باشد، نمی‌تواند دانش آفرینی کند.

¹ Defamiliarization

به گفته یکی از مشارکت کنندگان (حسین): «ساختار اقتصادی گاهی باعث کاهش کیفیت علمی در دانشگاه‌هاست و به هیئت علمی نگاه معامله‌ای و بازاری می‌دهد».

۹. ساخته شدن برنامه در متن دانشگاه از طریق خودتأملی و خودراهبرانه بخشنامه‌ای

هدف از برنامه‌ریزی در آموزش عالی افزایش اثربخشی نهادی و بهبود توانایی مدیریت می‌باشد. طبق تفاسیر مشارکت کنندگان، هدف دوگانه برنامه ریزی این است که یک مؤسسه را به محیط خود متصل کرده و وحدت و جهت فرایندهای برنامه ریزی باید با شرایط خاص پیش روی مؤسسه سازگار شوند. هر نهادی باید محیط خود را ارزیابی و براین اساس بهترین تصمیمات را بگیرد. مشارکت کننده ای "حسین" چنین روایت می‌کند: «دانشگاه یک نهاد مستقل نیست که از اعضاء هیئت علمی تقاضا کسب نماید. پس آزادی علمی در دانشگاه محدود به همان مطالب درسی است که هر روزه تکرار می‌شود و خودسانسوری وجود دارد اما در بعضی از رشته‌ها (علوم پایه) آزادی علمی وجود دارد حداقل در بیان یک سری از ایده‌ها».

برپایه روایت‌های کنشگران دانشگاهی، تا زمانی که ارتباط دانشگاه و برنامه‌ریزان دانشگاهی ارتباطی مکانیکی و کژکارکردی است، ساختارها، عاملین را نه به عنوان «نیروهای خلاق» بلکه به «راهبردهای مقاومت» در برابر ساختارهای آموزشی، پژوهشی و پرورشی وادار خواهد ساخت. در این شرایط دانشجویان و مدرسان در دانشگاه ایرانی بیش از آن که نیروی عاطفی، اخلاقی و استعدادهای خود را برای توسعه یادگیری، تولید دانش و شکوفایی خود بسیج کنند در واکنش به خط‌مشی‌های محدودکننده، سرکوبگر، مشروط‌ساز، انقیادآور و استیلاجوی ضد فردیت و عاملیت، «راهبردهای مقاومت» در برابر ساختارهای رسمی، تن ندادن به الزامها، محدودیت‌ها، نپذیرفتن هنجارهای رسمی، خنثی نمودن برنامه‌های درسی، ناکام گذاشتن نظام آموزش، پژوهش و پرورش عمل کرده است.

۱۰. اثربخشی سیاست و فرآیند سیاست‌گذاری؛ یکی دیگر از استراتژی‌های کنش - تعامل است که مشارکت کنندگان با به کارگیری آن سعی بر ریل‌گذاری سیاست‌های درون دانشگاهی دارند. آنان اذعان دارند، لازمه تجداندیشی دانشگاه، پیوند با جهان جدید و مجهز بودن به سلاح اندیشه، خردورزی و ایجاد تناسب میان منطق دنیای قدیم با تحولات دنیای جدید است که خروجی آن از نظام دانشگاهی، رسیدن به جامعه‌ای پیشرفته، خردمند و فرهیخته، علم اندیش، مولد دانش و آگاهی است. بعبارتی دانشگاه می‌تواند در تحولات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی تأثیرگذار باشد. اما حدود و خطوط برای دخالت در سایر امور برای آن نهاد علمی امری عقلانی و دارای ارزش اخلاقی است. امر سیاسی نیز در پیوند با نهاد دانشگاه دارای مرز مشخص و قاعده مند در تولید علم در جامعه توسعه محور است.

مشارکت کننده‌ای (ساناز) تجربیات خود را در این رابطه چنین بیان می‌کند: «شیوه نامه جزئی درون دانشگاهی نداریم. ما باید سیاست‌های دانشگاهی را ریل‌گذاری کنیم. گاهی اوقات فرد دارد به مقصد می‌رسد. ولی خود سیاست باعث می‌شود، از ریل خارج شود».

۱۱. نیازها و انتظارات جامعه

راهبرد کنش - تعامل کنشگران دانشگاهی برای فرار از زیست گلخانه‌ای دانشگاه‌ها و تناسب آن با سبک زندگی نوین با توجه به اینکه هر سازمانی جهت توسعه و تداوم خود نیاز به کسب منبع جهت تعامل با محیط خود می‌باشد. طبق تئوری منابع، سازمان‌ها جهت رقابت با یکدیگر و افزایش قدرت در مقابل رقبا نیازمند دسترسی به منابع جهت از بین بردن شکاف بین منابع و تخصص همچنین تقویت ظرفیت و توانمندی آنها نسبت به قبل جهت رقابت پایدار می‌باشد. بنابراین روی آوردن به بین المللی‌سازی در نظام آموزش عالی ایران یک ضرورت است.

مشارکت کننده‌ای (اردلان) می‌گوید: «دانشگاه باید کار ارتباط اعضاء هیأت علمی را با مؤسسات بیرون تسهیل کند اما اگر چنین کاری انجام دهد ۲۰ درصد مبلغ بالا سری می‌گیرد اگر هم ضرری ایجاد شود متوجه خود هیئت علمی است اما اگر دانشگاه منابعی را در اختیار اعضاء قرار دهد چنین وضعی پیش نمی‌یاید فرد حداقل پشتوانه دانشگاهی دارد».

۱۲. نیازسنجی سیاسی

طبق تفاسیر مشارکت‌کنندگان، یکی از راه‌های توسعه دانشگاه، توسعه تعامل ارگانیک آن با نظام سیاسی است. بعبارتی نیازسنجی اساسی‌ترین عنصر در فرایند برنامه‌ریزی آموزشی را به خود اختصاص می‌دهد که مستلزم اطلاع از اولویت‌های آموزشی و تحقیقاتی با استفاده از نظر متخصصین فارغ از برنامه‌ریزی به صورت ذهنی و بدون اطلاع از منابع اطلاعاتی نظام یافته می‌باشد. طبق تفاسیر مشارکت‌کنندگان، دانشگاه در ایران از همان ابتدای تأسیس به عنوان بخشی از نظام دیوان‌سالار حکومتی تعریف شد. این نظام اداری وظیفه دانشگاه را نه شکوفایی استعدادها بلکه تربیت نیروی انسانی ماهر و در عین حال مطیع و خادم نظام سیاسی در نظر داشت.

بهرام عنوان می‌کند: «وقتی به استادی نتونه از برنامه‌های دانشگاهی انتقاد کنه و یا پیشنهادی علمی بده به خاطر ترس از عواقبش، هیچ وقت اهداف عینی به آرمان‌ها و فعالیت‌ها تبدیل نخواهد شد مسلماً هیچ تحلیل علمی هم در واحدهای کاری اتفاق نخواهد افتاد».

جدول ۷ مقولات و مفاهیم مرتبط با استراتژی‌های کنشی برنامه‌ریزی آموزشی

مفاهیم	مقوله
عدم پاسخگویی رئیس دانشگاه به بدنه دانشگاه، شخصی بودن تصمیم‌گیری‌ها در دانشگاه، گروه‌گرایی در دانشگاه، سلیقه‌ای عملکرد کردن مدیریت در گزینش رؤسای دانشکده‌ها، مرکزی بودن رئیس	برنامه‌ریزی دانشگاهی نه برنامه‌ریزی برای دانشگاهیان
عدم توجه دانشگاه به مسائل منطقه‌ای خود، مشخص نبودن خط‌مشی علمی، نداشتن آیین‌نامه‌های داخلی، دست بردن غیرضروری در آیین‌نامه‌ها و تبصره‌ها	ساخته شدن برنامه در متن دانشگاه از طریق خودتأملی و خودراهبرانه بخشنامه‌ای
ابهام در هدف علمی، موضعی بودن برنامه‌ریزی دانشگاهی، هدفمند نبودن دانشگاه، نبود نظام ارتقای شغلی، وابسته بودن دانشگاه، مورد توجه قرار ندادن نظم سازمانی، مشخص نبودن خط‌مشی آموزشی و پژوهشی	غافل‌گیری طراحان آموزشی در تدوین سیاست‌گذاری‌ها
توجه به ایده‌های مطرح شده، آزادی علمی و اجتماعی، استفاده از توانمندی متخصصین، همخوانی نظر و عمل نسبت به هیأت علمی، مورد ملاحظه قرار دادن توانایی‌های افراد	الگوی مبتنی بر اختیارات متخصصان و نهادهای حرفه‌ای
تبدیل دانشجوی به سرمایه انسانی، ساختار سازمانی کارآفرینانه، تغییر محتوا آموزشی براساس نیاز جامعه، اجرای سیاست‌های آموزشی و پژوهشی مشتری‌گرا، نیازسنجی براساس بازار، حس مسئولیت دانشگاه به جامعه	نیازها و انتظارات جامعه
کمک به ارتقاء دانشکده، نیازسنجی راهبردی، شناسایی چالش‌های گروه‌های آموزشی، تقویت ارتباط با نهادهای برون دانشگاهی، تحلیل مبتنی بر محیط، تأمین مشارکت ذینفعان، اصلاح سیاست‌های بالادستی	نیازسنجی سیاسی

پیامدها

۱۳. نقد برنامه مبتنی بر تجربه و مقتضیات و بازخوردها

از پیامدهای کنش - تعامل مشارکت‌کنندگان در ارتباط با فرآیند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دانشگاهی در شرایط زنجیره‌ای از فقدان‌های پیش‌رو می‌باشد. این پیامد به وضعیتی اشاره دارد که مشارکت‌کنندگان در فضای دانشگاهی نقد برنامه مبتنی بر تجربه و مقتضیات و بازخوردها نمی‌بینند و یکی از مهمترین دغدغه‌های آنان نامنی است و در بیشتر موارد به نوعی "خودسانسوری" می‌پردازند و از الصاق انگ و "برچسب سیاسی" ترس بیشتری دارند.

مشارکت‌کننده‌ای (حسین) چنین روایت می‌کند: «دانشگاه یک نهاد مستقل نیست که اعضاء هیئت علمی تقاضا کسب نماید. پس آزاد علمی در دانشگاه محدوده همان مطالب درسی است که هر روزه تکرار می‌شود و خودسانسوری وجود دارد اما در گروه تحصیلی علوم پایه آزادی علمی حداقل در بیان یک سری از ایده‌هایشان وجود دارد».

۱۴. احساس رشد و خودآثربخشی اساتید

طبق تفاسیر مشارکت‌کنندگان، علی‌رغم تمام انتقاداتی که به سیاست‌ها و برنامه‌های درون دانشگاهی و برون دانشگاهی داشته‌اند. اما همچنان با کنشگری خود می‌خواهند بیشتر تأثیر را در سیاست‌گذاری آموزشی و پژوهشی داشته باشند.

مشارکت‌کننده‌ای (حسین) می‌گوید: «ما کار خود را انجام می‌دهیم. اگر به نتیجه برسیم. شهرت می‌آورد. دانشگاه برایمان احترام‌قائل می‌شود. حالا یا به صورت دعوت در مناسبات‌ها یا دادن جوایز علمی. به قول معروف: "هر که کارد قصد گندم باشدش، کاه خود اندر تبع می‌آیدیش، که بکاری برنیاید گندمی"».

۱۵. کارآمدی برنامه‌ریزی درسی؛ یکی دیگر از پیامدهای که از سوی کنشگران دانشگاهی جهت ارتقای کیفیت فرهنگ برنامه‌ریزی مطرح شده است. برنامه‌ریزی درست و مبتنی بر تجربه باعث خواهد شد که کنشگران از طریق کشف، تجربه و خلاقیت هر آنچه که با آن در تعامل هستند چیزهای جدیدی یاد بگیرند. بر مبنای تفاسیر مشارکت‌کنندگان، آموزش عالی نیاز به یک کمیته ارزیابی دوره‌ای در ساختار آموزش و برنامه‌ریزی دانشگاهی دارد. افرادی که هم خصلت پویایی را داشته باشند و هم افرادی باشند که دوره آموزشی طی کرده باشند و به صورت مادام‌العمر عضو این کمیته نباشند.

سیمین تجربیات خود را در این رابطه اینگونه بیان می‌کند: «برنامه‌ریزی دانشگاه باید به گونه‌ای باشد که هدف ساختاری مشخص باشد. هر دانشگاهی با توجه به شرایط خاصش باید برنامه‌ریزی کند مثلاً اگر شرایط اقلیمی جای است متناسب با صنعت دانشگاه درخواست کند که ما می‌خواهیم قطب علمی شویم در فلان صنعت. بهره‌مند شویم از ایده‌های افراد در شناسایی فرصت‌ها و همه اینها را باید نوعی اقدام نوآورانه در نظر بگیریم که دانشجو با استفاده از آنها بتواند کارهای عملی و مبتنی بر تجربه انجام دهد و این اقدام نوعی توسعه چشم‌اندازهای دانشگاه هم خواهد بود».

۱۶. گسترش همکاری‌های علمی و گروهی؛ در اجتماعات علمی، روابط به دو جنبه رسمی و غیررسمی تقسیم می‌شوند. روابط رسمی جنبه آموزشی-پژوهشی و علمی دارند (همکاری‌های پژوهشی)، روابط غیررسمی جنبه عادی مناسبات افراد را تشکیل می‌دهند (مثل دوستی‌ها و رفت و آمدهای غیرشغلی و ...). در این اجتماعات افراد یک چیز یا کنش مشابه را در مرکز توجه قرار می‌دهند و هر یک از آنها، از اینکه دیگری نیز همین فضای توجه را حفظ می‌کند، آگاه است. این انرژی احساسی گسترش خلاقیت را ممکن می‌سازد و نتیجه آن به صورت سرمایه فرهنگی بین افراد مبادله می‌شود. در همین ارتباط هابرماس در نظریه کنش ارتباطی^۱ خود دو لایه ارتباطی متفاوت نظام اجتماعی^۲ و زیست‌جهان^۳ را در نظر می‌گیرد و غنای ارتباطی را در این دو لایه مورد بررسی قرار می‌دهد. نظام اجتماعی عرصه کنش ابزاری است که در آن شایستگی ارتباطی و اخلاق پیام‌دهنده در کانون توجه نمی‌باشد. ارتباط علمی در سطح نظام اجتماعی زمینه‌ی رشد دانش تجربی و تحلیلی را فراهم می‌نماید. اما در آن امکان پنهان‌کاری

¹ Communication Action

² Social System

³ Life World

و عدم تمایل جهت انتقال اطلاعات وجود دارد. در نهادهای علمی این پنهان کاری ممکن است ناشی از اضطراب حفظ حق تقدم و اولویت در کشف یافته‌ها باشد. زیست جهان عرصه ارتباط آزاد و تفاهم آمیز است. در سازمان‌های علمی گسترش این نوع ارتباط و تأکید بر فهم مشترک صدق ارتباطی، نقد آزاد آراء و نظریات و موجب اعتماد اعضاء به یکدیگر، تبادل بهتر و سریع‌تر جهت تدوین اطلاعات می‌شود.

مرتضی از تجربیات کاری خود بعد از استخدامش می‌گوید: «یک موقعی تیم علمی داشتم. اساتیدی از دانشگاه‌های مختلف با توجه به زمینه کاریشان با همدیگر کار پژوهشی انجام می‌دادیم. اما الان کار مشترک را کنار گذاشتیم. کسی برای این کارها وقت نمی‌گذارد چون دانشگاه و سیستم ارزیابی چنین چیزی رو نمی‌خواهد انگار هر کسی بفکر منفعت خودش».

جدول ۸ مقولات و مفاهیم مرتبط با پیامدهای برنامه‌ریزی آموزشی

مفاهیم	مقوله
توجه دانشگاه به مسائل منطقه‌ای خود، مشخص شدن خط مشی علمی، عمل کردن بر طبق آیین نامه‌های داخلی، ملاحظه شرایط خاص در برنامه ریزی ها، در نظر گرفتن تفاوت های درون دانشگاهی براساس بافت منطقه، توجه به حساسیت های فرهنگی منطقه	نقد برنامه مبتنی بر تجربه و مقتضیات و بازخوردها
احساس توانایی شخصی و علمی، احساس توانمندی به خاطر شرایط دانشگاه، دوبرابر شدن انگیزه اعضاء هیئت علمی فعال، جو مناسب برای ارتقاء، همکاری های علمی با دیگر اساتید، بازنگری در شیوه جذب و ارتقاء اعضا هیأت علمی	احساس رشد و خوداثربخشی در اساتید
شکل‌گیری رشته‌های جدید مبتنی بر نیاز منطقه، برنامه درسی تجربه محور و کارآفرینانه، علمی شدن فرآیند برنامه‌ریزی، برنامه ریزی مبتنی بر عمل و تجربه، استفاده از تجربیات اساتید باسابقه، پیشوا شدن برنامه‌های اساتید با سابقه برای دیگر اساتید، برنامه‌های انعطاف پذیر، توجه به بافت منطقه در برنامه‌ریزی‌ها	کارآمدی برنامه‌ریزی
گسترش همکاری‌های علمی، توجه به بین رشته ای بودن برنامه‌ریزی‌ها، استفاده از تجربیات رشته‌های موفق در برنامه‌ریزی، همکاری های بین رشته ای، ارزیابی رشته‌ای	گسترش همکاری‌های علمی و کارگروهی

هسته مرکزی

در این پژوهش با هدف مشخص کردن مقوله هسته‌ای که مضمون اصلی پژوهش است، با انجام مقایسه‌های فراوان و کندوکاو مصاحبه‌ها، در نهایت مقوله هسته‌ نهایی پژوهش با عنوان «چالش‌های پیش روی برنامه‌ریزی دانشگاهی و کیفیت ادراک شده» شکل گرفت. مشارکت کنندگان بر این باورند که دانشگاه میدانی آکنده از تاریخ و ساخت یافته است که نیروها در آن زندگی می‌کنند. نیروها هر کدام واجد سرمایه‌ها، منابع، منش‌ها، کنش‌ها و نیت‌مندی هستند. عاملیت‌ها در ساخت‌یابی میدان سهیم‌اند. سطوح و سلسله مراتب و روابط قدرت و جرگه‌هایی در میدان دانشگاه به وجود می‌آید و به اقتضای آن چالش‌ها و بازی‌ها و کنشگری به جریان می‌افتد، تعارض یا ائتلاف مطلوبیت‌ها و منافع و ارزش‌ها شکل می‌گیرد و کشاکش‌ها، انحصارات، ائتلافات و اختلافات راهبردی پدید می‌آید. در ادامه مدل پارادایمی فرصت‌ها و چالش‌های شناسایی شده نمایانگر نتیجه نهایی تحلیل کیفی به روش داده‌بنیاد است که به وسیله کدگذاری محوری و کدگذاری باز در قالب یک الگوی نظام‌مند نمایش داده می‌شود. شکل ۱، کدگذاری محوری و شرایط علی، پدیده، استراتژی‌های کنشی/ تعاملی کنشگر و پیامدها را توضیح می‌دهد.

شکل ۱ مدل پارادایمی فرصت‌ها و چالش‌های برنامه‌ریزی دانشگاهی

شرایط علی

قدرت ایدئولوژیک دولت در دانشگاه، فاصله گرفتن نظارت و ارزشیابی دانشگاه از مأموریت خود و گرفتار شدن صرف در خدمات آموزشی، ضعف رهبری و مدیریت اثربخش در دوران پسا کرونا

پدیده

چالش‌های برنامه‌ریزی دانشگاهی و کیفیت ادراک شده

استراتژی‌های تعاملی / کنشی

شرایط مداخله‌گر

کلیشه‌ای و دستوری بودن برنامه‌ریزی دانشگاه، انتصابی بودن مدیران گروه‌های آموزشی در دانشگاه‌ها، عدم آشنایی مدیران با مدیریت آموزش عالی و وجود نظام سیاست گذاری متمرکز، عدم برنامه‌ریزی مبتنی بر عقلانیت و گفت و گوی ذینفعان

اثربخشی فرآیند سیاست‌گذاری، ساخته شدن برنامه در متن دانشگاه از طریق خودتأملی و خودراهبرانه بخشنامه‌ای، نیازها و انتظارات جامعه، استفاده از اختیارات متخصصان و نهادهای حرفه‌ای در شبکه خط‌مشی، ضرورت پرداختن به مقوله نظام صلاحیت حرفه‌ای، نیازسنجی سیاسی، برنامه‌ریزی دانشگاهی نه برنامه‌ریزی برای دانشگاهیان

شرایط زمینه‌ای

بی توجهی به ماهیت رشته‌ها در سیاست‌گذاری، ایدئولوژی گرایی و کشاکش‌های جناحی، نداشتن شناخت کافی سیاستگذاران از شرایط کاری

پیامدها

نقد برنامه مبتنی بر تجربه و مقتضیات و بازخوردها، احساس رشد و خوداثربخشی، کارآمدی برنامه‌ریزی، گسترش همکاری‌های علمی و گروهی

بحث و نتیجه‌گیری

برنامه‌ریزی توسعه دانشگاه، توسعه دانشگاه را بدون توجه به واقعیات در حال تغییر محیط دور و نزدیک آن و رسالت‌های اصلی آن - حقیقت‌جویی و فضیلت‌طلبی - ممکن نمی‌داند، بلکه برنامه‌ریزی دانشگاهی (ایجاد تغییرات در دانشگاه در جهت سازگاری آن با پیرامون) را در شناخت دانشگاه، شناخت پیرامون آن و درک تعامل آن دو عملی می‌داند. طبق تفاسیر مشارکت‌کنندگان، دانشگاه میدانی آکنده از تاریخ و ساخت یافته است که

کنشگران در آن زندگی و هر کدام واجد سرمایه‌ها، منابع، منش‌ها، کنش‌ها و نیت‌مندی هستند. عاملیت‌ها در ساخت‌یابی میدان سهیم‌اند. سطوح و سلسله مراتب و روابط قدرت و جرگه‌هایی در میدان دانشگاه به وجود می‌آید و به اقتضای آن چالش‌ها و بازی‌ها و کنشگری به جریان می‌افتد، تعارض یا ائتلاف مطلوبیت‌ها و منافع و ارزش‌ها شکل می‌گیرد و کشاکش‌ها، انحصارات، ائتلافات و اختلافات راهبردی پدید می‌آید. طبق تفاسیر مشارکت-کنندگان ارتقای فرهنگ برنامه‌های دانشگاهی نیازمند بازنگری ساختار آموزش و سیاست‌گذاری آموزش عالی، نوآوری‌های برنامه‌های درسی مبتنی بر تجربه و بافت منطقه و بازنگری سیاست‌های جذب و ارتقاء اعضای هیأت علمی، ترویج نگاه بین رشته‌ای در عرصه برنامه‌ریزی می‌باشد. این یافته با نتایج پژوهش‌های چانتل و همکاران (۲۰۱۲؛ شاور ۲۰۱۷؛ گانو و همکاران ۲۰۱۷؛ افورما، ۲۰۱۶) همسو می‌باشد.

در پژوهش حاضر، شرایطی که به طور مستقیم منجر به شکل‌گیری مقوله هسته می‌باشد براساس گفته‌های مصاحبه‌شوندگان، عدم آشنایی مدیران دانشکده‌ها با مدیریت آموزش عالی، وجود نظام سیاست‌گذاری متمرکز، بی‌توجهی به ماهیت رشته‌های مختلف در سیاست‌گذاری‌ها و ضعف رهبری و مدیریت اثربخش در سیاست‌گذاری نظام آموزشی در دوران پساکرونا، بسط گفتمان سیاسی شدن دانشگاه، قدرت ایدئولوژیک دولت در دانشگاه، عدم نقد برنامه مبتنی بر تجربه مقتضیات و ... اشاره داشته‌اند. یافته‌های پژوهش حاضر تأییدی بر نظریه هابرماس مبنی بر تولید دانش حاصل نقد، گفت و گو و آموزش تفکر انتقادی می‌باشد.

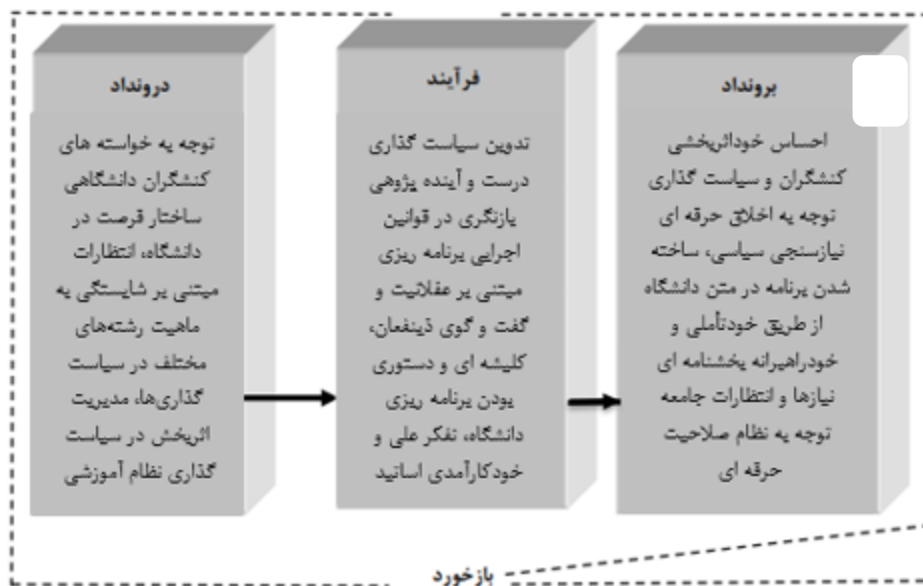
در همین ارتباط مصاحبه‌شوندگان راهبردهایی همچون اثربخشی سیاست و فرآیند سیاست‌گذاری، ضرورت پرداختن به مقوله نظام صلاحیت حرفه‌ای، ساخته‌شدن برنامه در متن دانشگاه از طریق خودتأملی و خودراهبرانه بخشنامه‌ای، توجه به نیازها و انتظارات جامعه، الگوی مبتنی بر اختیارات متخصصان و نهادهای حرفه‌ای در شبکه خط مشی، توجه به شایسته‌سالاری در جذب اعضای هیأت علمی، اصلاح مستمر برنامه‌های آموزشی، ایجاد احساس مسئولیت حرفه‌ای در اساتید جهت توسعه نظام آموزشی و ارتقای کیفیت نظام دانشگاهی اشاره داشته‌اند. این یافته تأییدی بر نتایج پژوهش‌های کوهن (۲۰۱۸)، پریو و آیلاز (۲۰۲۰)، اسپیلان (۲۰۱۸)، تیچلر (۲۰۱۵)، سیدکلان و همکاران (۱۳۹۷) مبنی بر کیفیت برنامه‌ریزی دانشگاهی، به پیشایندها (توسعه فرهنگ کیفیت)، فرآیندها (توانمندسازها) و برآیندها (مسئله بهبود کیفیت) قابل تقسیم است و دانشگاه با حرکت به سوی این الگو، شاهد تغییراتی اساسی در جهت بهبود کیفیت خواهد بود، همسو می‌باشد. همچنین تأییدی بر نظریه هابرماس مبنی بر، برخلاف نظام (سیستم) که نقش دولت در آن پررنگ است، لازم است تا به دانشگاه با سیاستی غیرمتمرکزتر در تصمیم‌گیری‌ها نگاه شود تا در سایه آن حوزه عمومی تقویت شود.

یافته‌های مصاحبه، حاکی از ظهور نظریه جوهری «چالش‌های پیش روی برنامه‌ریزی و کیفیت ادراک شده» می‌باشد. طبق مقوله هسته پژوهش، منش‌های عاملان (اعضاء هیأت علمی) در میدان برحسب نوع سرمایه‌های آنها، شالوده‌های رفتاری متفاوت آنها را حسب موقعیت‌ها بازنمایی می‌کند. برنامه‌ریزی آموزش عالی فرایندی (فنی، سیستمی، جامعه‌نگر و کلان‌نگر) برای تعیین اهداف، خط‌مشی‌ها و استراتژی‌هاست. با توجه به یافته‌های حاصل از پژوهش، مدل سیاست‌گذاری در آموزش عالی ایران بیشتر تحت تأثیر ایدئولوژی رسمی و بیش از حد سیاسی و کمتر عقلانی و اجتماعی است. مشارکت نظام‌مند و قانونمند سازمان‌های حرفه‌ای و پژوهشی مستقل و نهادهای متنی دانشگاهیان در سیاست‌گذاری آموزش عالی مناقشه‌آمیز است. بنابراین، نظریه‌ی جوهری پژوهش حاضر با مفهوم ساختاربنندی‌گیدنز مبنی براینکه، کنش‌های انسانی از انگیزش‌های درونی ناشی می‌شوند و عوامل اجتماعی محدودیت‌چندانی بر انسان‌ها اعمال نمی‌کنند. در نقطه مقابل، ساختارگراها استدلال می‌کنند که کنش‌های افراد توسط ساختارهای اجتماعی، اقتصادی، زبان‌شناختی و ... یا نیروهای جامعه‌ای تعیین می‌شود که فرد هیچ کنترلی بر آنها ندارد همسو می‌باشد.

براین اساس برخی قضیه‌های اگزومیاتیکی مدل پارادیمی پژوهش حاضر، که نشان دهنده چگونگی روابط میان مقوله‌های استخراج شده، به شرح زیر مطرح می‌شود:

قضیه اول: کنش‌های فردی و سازمانی مانند دور شدن از سیاست‌های نخبگی و نخبه پروری، توجه سیاست‌گذاران به شرایط محیط کاری کنشگران دانشگاهی در انجام وظایف منجر به ارتقاء فرهنگ کیفیت سیاستگذاری‌های دانشگاهی می‌گردد.

قضیه دوم: تدوین استراتژی‌های اثربخشی سیاست، اثربخشی فرآیند سیاست‌گذاری، ساخته شدن برنامه در متن دانشگاه از طریق خودتأملی و خودراهبرانه بخشنامه‌ای، توجه به نیازها و انتظارات جامعه منجر به ارتقاء فرهنگ کیفیت برنامه ریزی دانشگاهی (مقوله محوری)، برمی‌آید. در نهایت مدل برآورده شده پژوهش جهت سیاست‌گذاری در آموزش عالی:

براساس یافته‌های بدست آمده، پیشنهاداتی به صورت ذیل مطرح خواهد شد:

۱. یکی از چالش‌های مورد اشاره کنشگران دانشگاهی، در ارتباط با نداشتن شناخت کافی سیاست‌گذاران از شرایط کاری است. در این زمینه بازتعریف جایگاه دانشجویان و استادان در مجموعه گفتمان آموزش عالی ایران به نحوی که شیوه سخن گفتن ما درباره فردیت دانشگاهی یا همان سوژه بتواند به یک موقعیت متعالی‌تر و توانمندتر ارتقا یابد.

۲. بر اساس یافته‌های پژوهش، سیاست‌گذاری‌های متمرکز و عدم برنامه‌ریزی مبتنی بر عقلانیت و گفتگوی ذینفعان یکی از چالش‌های مهم در برنامه‌ریزی دانشگاهی می‌باشد. پیشنهاد می‌شود سیاست‌های فرهنگی دانشگاه به گونه‌ای تغییر کند که در فعالیتهای آموزشی - پژوهشی، تنوعات فرهنگی، قومی و جنسیتی به عنوان سرمایه‌های فرهنگی برای تولید علم و تربیت نیروی متخصص تلقی شود.

۳. با توجه به یافته‌ها و نتایج بدست آمده در مطالعه پیش رو، به نظر می‌رسد که یکی از چالش‌های کنشگران دانشگاهی ندادن اختیار به متخصصان و نهادهای حرفه‌ای در شبکه خط‌مشی است. پیشنهاد می‌شود سیاست‌های فرهنگی دانشگاه امکانات لازم برای تبدیل این سرمایه فرهنگی به سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی و سرمایه سیاسی را فراهم سازد.

۴. بسیاری از مشارکت‌کنندگان از عدم علاقمندی به تفکر علی و خوداثربخشی سخن گفته‌اند. پیشنهاد می‌شود روش‌ها و ساختارهای همگن‌ساز و استانداردساز کنونی در حوزه ارزشیابی و جذب دانشجو و مدرس باید به گونه‌ای تغییر کند که افراد با قابلیت‌ها و توانایی‌ها و تجربه‌های متفاوت و متضاد امکان بروز و ظهور خود در نظام آموزش عالی کشور را پیدا کنند.

ملاحظات اخلاقی

در جریان اجرای این پژوهش و تهیه مقاله کلیه قوانین کشوری و اصول اخلاق حرفه‌ای مرتبط با پژوهش رعایت شده است.

حامی مالی

کلیه هزینه‌های پژوهش حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شده است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است. این مقاله قبلاً در هیچ نشریه‌ای اعم از داخلی یا خارجی چاپ نشده است و صرفاً جهت بررسی و چاپ به دو فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی ارسال شده است.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله گروه تحقیق بر خود لازم می‌دانند از تمام مشارکت‌کنندگان در پژوهش که در جهت انجام این پژوهش ما را همراهی و یاری کرده‌اند صمیمانه تقدیر و تشکر کنند.

منابع

- پری‌پور، اعظم، سرمدی، محمدرضا، ناطقی، فائزه، محمدی نائینی، مژگان. (۱۳۹۹). ارائه الگوی ارزشیابی کیفیت آموزش ترکیبی در آموزش عالی مبتنی بر رویکرد ارزشیابی سیپ، پژوهش در نظام‌های آموزشی، دوره ۱۴، شماره ۵۱، ص ۲۲-۷.
- کرمانی، زینب، صالحی عمران، ابراهیم، هاشمی، سهیلا، مهرعلی زاده، یدا. (۱۳۹۷). واکاوی موانع رویکرد مشاوره حرفه‌ای در دانشگاه‌های ایران با تاکید بر برنامه‌ریزی آموزشی، مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی، دوره ۷، شماره ۱۴، ص ۴۷-۲۸.
- سیدکلان، سیدمحمد، زاهد بابلان، عادل، معینی کیا، مهدی، رضایی شریف، علی. (۱۳۹۷). فرهنگ کیفیت در دانشگاه فرهنگیان، راهبرد فرهنگ، شماره ۴۴، ص ۱۷۰-۱۴۷.
- سلیمی، جمال، قاسمی، مجید، عبدی، آرش. (۱۳۹۸). چالش‌های نوظهور آموزش عالی ایران و ارائه الگوی مفهومی، مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی، دوره ۱۲، شماره ۲، ص ۱۵۶-۱۲۷.
- سهرابی، امید، زینلی پور، حسین، همتی، علیرضا، سماوی، عبدالوهاب. (۱۴۰۰). ارائه الگوی پیشنهادی ارتباط عدم قطعیت‌ها در حوزه‌های مرتبط با برنامه درسی آموزش عالی، پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، دوره ۱۸، شماره ۶۸، ص ۱۰۲-۸۶.
- ستاری، علی، یزدانی، فاطمه، فرازی، عباس. (۱۳۹۵). بررسی نظریه کنش ارتباطی هابرماس و دلالت‌های آن در آموزش عالی در ایران، علوم تربیتی، دوره ۲۴، شماره ۱، ص ۱۲۱-۵۰.
- شریعتمداری، علی. (۱۳۸۶). چند مبحث اساسی در برنامه‌ریزی درسی، تهران انتشارات سمت، چاپ دهم.
- فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۳). کنشگری اعضاء هیأت علمی در برنامه‌ریزی آموزشی عالی و برنامه‌ریزی دانشگاهی، پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۴، دوره ۲، ص ۵۳-۲۹.

- فاضلی، نعمت الله. (۱۳۹۲). آسیب شناسی نظام آموزش عالی در ایران، مرکز پژوهش های ایرانی و اسلامی، کد خبر ۸۳۶۶، ورود محقق ۱۴۰۰/۴/۱۴، ساعت ۳۱:۱۲، cgie.org.ir.
- محسن پورکبری، حسین، فتحی وارجاگاه، کورش، عارفی، محبوبه، خراسانی، اباضلت. (۱۳۹۶). تبیین پیامدهای ارتقای فرهنگ برنامه ریزی درسی در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ایران، پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال چهاردهم، دوره دوم، شماره ۲۸، ص ۵۲-۶۶.
- مصطفی پور، زهرا، رحیمیان، حمید، عباس پور، عباس، غیاثی، سعید، خورسندی طاسکوه، علی. (۱۳۹۹). برنامه ریزی فرایند آموزش گامی به سوی یکسان سازی کیفیت دانشگاه ها، مطالعات برنامه ریزی آموزشی، دوره ۹، شماره ۱۷، ص ۱۴۹-۱۷۳.
- موسوی، هادی، حسنی، سید حمیدرضا. (۱۳۹۹). از فلسفه کنش تا فلسفه دانشگاه؛ درآمدی بر برنامه ریزی آموزشی بومی، فصلنامه علمی تربیت اسلامی، دوره ۱۵، شماره ۳۴، ص ۹۷-۱۱۲.
- Abudu, A. M. (2015). Basic School, Teachers' perceptions about curriculum design in Ghana. *Int. J. Educ. Stud*, 02 (02), 59-69.
- Cohen, D. K., Spillane, J. P., & Peurach, D. J. (2018). The dilemmas of educational reform. *Educational Researcher*, 47(3), 204-212.
- Giroux, H. A. (2019). Beyond the limits of radical educational reform: toward a critical theory of education. *Journal of Curriculum Theorizing*, 2(1), 23-45
- Prieto, Y., Ayala, M., & Pacheco, D. (2020). La planificación académica, herramienta valiosa para la calidad Del proceso de enseñanza y aprendizaje en la Unidad Educativa Bilingüe Torremar (UEBT). 593 Digital Publisher CEIT, 5(5-2), 29-35. <https://doi.org/10.33386/593dp.2020.5-2.226>
- McFall, K. (2008). Technology and Diversity in Higher Education: New Challenges (review). *The Review of Higher Education*, 31(2), 250-251.
- McCord, A. (2003). *Institutional repositories: Enhancing teaching, learning, and research*. Edu cause Evolving Technologies Committee.
- Ekhlasi, A., Rastegar, Y. (2009). The sociological study of habits in conflict with the institutional requirements of science in humanities research, *Cultural Strategy*, 48. **[In Persian]**
- Bourdieu, p. (2018). *Academic Man*, translated by Hassan Chavoshian, Parseh Publishing **[In Persian]**
- Paripour, A, Sarmadi, M., R, Nateghi, F, Mohammadi Naeini, M. (2020). Presenting a Quality Evaluation Model for Combined Education in Higher Education Based on the CIP Evaluation Approach, *Journal of Research in Educational Systems*, Volume 14, Number 51, pp. 22-7 **[In Persian]**
- Syed klan, S. M, Zahed Balan, A., Moeini KIA, M., Rezaei Sharif, A. (2009). Culture of quality in Farhangian University Presenting a model based on data theory of the foundation, *Culture Strategy*, 44, 147-170 **[In Persian]**
- Salimi, J., Ghasemi, M., Abdi, A. (2010). Emerging challenges of Iranian higher education and presenting a conceptual model; a grounded study of theory, management, and planning in educational systems, 12(2), 156-127 **[In Persian]**
- Sattari, A., Yazdani, F., Farazi, A. (2017). A Survey on Habermas Theory of Communicative Action and its needs in Higher Education and University. *Journal of Educational Sciences*, 24(1), 121-150. DOI: 10.22055/edu.2017.17233.1749 **[In Persian]**
- Shariatmadari, A. (2007). *Some Basic Topics in Curriculum Planning*, Tehran Samat Publications, 10th Edition **[In Persian]**
- Faraskhah, M. (2014). The activism of faculty members in higher education planning and university planning, *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 4(2), 53-29 **[In Persian]**

- Mostafa Pour, Z, Rahimian, H, Abbaspour, A, Ghiasi, S, Khorsandi Taskooh, A. (2020). Educational Process Planning a Step towards University Quality Unification, *Educational Planning Studies*, 9(17), 173-148 [In Persian]
- Mousavi, H., Hassani, S. (2020). From Philosophy of Action to the Philosophy of University: An Introduction to Indigenous Educational Planning. *Journal of Islamic Education*, 15(34), 97-112. DOI: 10.30471/edu.2019.4863.1942 [In Persian]
- Karamkhani, Z, Salehi Omran, E, Hashemi, S, Mehr Alizadeh, Y. (2018). Analysis of Barriers to Vocational Counseling Approach in Iranian Universities with Emphasis on Educational Planning, *Educational Planning Studies*, 7(14), 47-28 [In Persian]